

УДК 336.7

ШИМАНСЬКА Оксана Петрівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та економічної теорії,
Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна
ORCID ID: 0000-0003-0084-3799
e-mail: oksanapetrivna70@gmail.com

ПАЛИВОДА Володимир Володимирович

студент факультету економіки та управління,
Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна
ORCID ID: 0009-0008-2541-7677
e-mail: vovapalyvoda@ukr.net

БАРАНОВСЬКИЙ Юрій Степанович

студент факультету економіки та управління,
Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна
ORCID ID: 0009-0001-7296-2925
e-mail: baranovskyiyurii@gmail.com

**СПЕЦИФІКА ВІТЧИЗНЯНОГО ДЕПОЗИТНОГО РИНКУ
ТА ЙОГО АЛЬТЕРНАТИВИ**

Український депозитний ринок можна було б вважати ефективним за рівномірного обсягу попиту на депозити в усіх діючих банках за оптимального рівня процентних ставок за депозитами. Даний ринок тоді б відображав модель необмеженої конкуренції. Однак в ході дослідження, ґрунтуючись на аналізі офіційних даних НБУ, нами виявлено, що український депозитний ринок репрезентує модель монополістичної конкуренції, хоча упродовж останніх років державні банки концентрували значно більшу частку депозитів населення, аніж приватні та іноземні. Досліджуваний ринок до певної міри характеризується зниженням попиту на депозити, що пов'язано, насамперед, зі зниженням їх ціни (відсоткової ставки). Окрім цього, під впливом негативних чинників, пов'язаних з війною, поширенням інфляційних процесів та багатьох інших зростає роль альтернативних способів збереження заощаджень, якими є ОВДП, акції, криптовалюта, придбання нерухомості тощо. З огляду на це, важливо не лише проаналізувати специфіку депозитного ринку в Україні, а й інші можливі варіанти збереження заощаджень за умов економічної нестабільності та високого ступеня ризиків.

Ключові слова: депозитний ринок, досконала конкуренція, монополістична конкуренція, депозити, ОВДП, військові облігації, ринок нерухомості, валюта, криптовалюта, акції іноземних та українських компаній.

JEL classification: D47; G21

DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2024.4.139.148>**1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У
ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК
ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ
ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Складна економічна ситуація в Україні, зумовлена російсько-Українською війною, активізувала виклики для домогосподарств та бізнесу, пов'язані з пошуком варіантів збереження та примноження тимчасово вільних коштів. Депозитний ринок, як один із

них, є доволі затребуваним з точки зору можливостей отримання доходності, що актуалізує важливість з'ясування специфіки його ринкової моделі. Попри це, важливо проаналізувати й інші альтернативи депозитному ринку, якими є ринки ОВДП, криптоактивів, нерухомості тощо, які не лише уможливають отримання доходу, а й сприяють вирішенню низки економічних проблем.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

У працях вітчизняних науковців, зокрема, М. Горун [1], М. Еша, В. Ляховецької [2], В. Міщенко, С. Науменкової [3], здебільшого акцентується увага на проблемах забезпечення ефективної депозитної політики банками, спрямованої на гарантування безпеки вкладів їх клієнтів. У працях Т. Григораш, О. Мягкова, Г. Воєводського [4], В. Кудряшова [5], М. Житар, В. Беліна, О. Оліщук [6] розглядаються проблеми функціонування ринку ОВДП, як інструменту залучення грошових ресурсів, їх використання в управлінні державними запозиченнями та в якості інструменту впливу на економіку. Окрім цього, чимало публікацій стосуються аналізу тенденцій розвитку ринку криптовалют та ринку нерухомості під час війни [7], [8].

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Незважаючи на велику кількість наукових публікацій, аналітичних звітів, інформаційних матеріалів, оцінок фахівців з вищезазначених проблем, на нашу думку, потребує подальшого аналізу, насамперед, ринкова модель вітчизняного депозитного ринку з точки зору виявлення його схильності до монополізації, яка здатна негативно вплинути на пропозицію депозитних продуктів та попит на них. Окрім цього, з огляду на складну економічну ситуацію, викликану російською агресією, актуалізується проблема вибору альтернативних варіантів збереження заощаджень, попри те, що депозити залишаються одним із найбільш затребуваних з них.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз ринкової моделі депозитного ринку в Україні, а також різного роду фінансових інструментів, у тому числі й депозитів, які слугують альтернативними варіантами збереження заощаджень, а саме ОВДП, криптовалюти, придбання валюти, нерухомості тощо, особливо під час війни.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

В економічних реаліях, як відомо, конкуренція в різних модифікаціях взаємодіє з монополією, загалом відображаючи два типи ринкових структур, якими є «монополістична конкуренція» та «олігополія». Вони сприяють захисту ринку від тотального контролю над ціноутворенням з боку будь-якого суб'єкта, сприяючи розвитку здорової конкуренції, підвищенню якості створюваних благ та рівня задоволення потреб споживачів. Ринкову модель вітчизняного депозитного ринку, на нашу думку, можна охарактеризувати, насамперед, на основі аналізу динаміки кількості банків, які пропонують депозитні продукти (рис. 1).

Як бачимо з рис. 1, банківський сектор України упродовж останніх десяти років демонструє тенденцію в напрямку скорочення кількості банків, що може слугувати підтвердженням зростання рівня його монополізації під впливом функціонування системно важливих банків. Однак роль останніх не варто недооцінювати, оскільки криза в їх діяльності здатна призвести до обвалу не лише банківського сектору, а й фінансового ринку в цілому. Через концентрацію діяльності системно важливі банки розширюють інституційні зв'язки, що сприяє отриманню ними вищого статусу порівняно з іншими суб'єктами досліджуваного ринку. Український депозитний ринок, на нашу думку, можна було б характеризувати як досконало конкурентний лише за умови позитивної динаміки рівномірного розподілу депозитів у всіх функціонуючих банках за оптимальною їх ціною (відсотковою ставкою). Однак, виходячи з даних рис. 2, депозитний ринок за своєю моделлю не є досконало конкурентним. Так, за період з грудня 2020 по червень 2024 року державні банки, на відміну від приватних та іноземних, продемонстрували значні переваги за обсягами депозитів від населення. Зокрема, у червні 2024 р. іноземні та приватні банки охоплювали 35,9% таких депозитів, тоді як державні разом з ПриватБанком – 64,1% (див. рис. 1). Лише у 2019-2021 рр. в українських державних банках спостерігалось падіння обсягів депозитів фізичних осіб, спричинене

нижчою їх ціною. Зокрема, у 2021 р. державні банки пропонували надто низькі відсоткові ставки для залучення коштів домогосподарств (7% річних у національній валюті за річним депозитом) [11].

Банківські депозити вважаються найпростішим та найнадійнішим інструментом збереження коштів в Україні, оскільки Фонд гарантування вкладів фізичних осіб в межах гарантованої суми зобов'язаний забезпечити максимальну безризиковість такого виду вкладень. Підтвердженням цього слугує той факт, що громадяни України, зокрема у 2023 р., надавали перевагу збереженню коштів, зазвичай, у формі гривневих депозитів. Якщо врахувати, що рівень інфляції в Україні упродовж цього ж року знизився з 26% до 5,1%, а після сплати податків вкладник в середньому

отримував 11,2% річних, депозити в національній валюті дійсно відображають реальну віддачу. Навіть попри рівень запланованої інфляції на 2024 р. в межах 10,0-10,5% та середню прибутковість гривневих депозитів на рівні 14,2% річних (станом на 1.01.2024 р.), зберігання коштів на депозитних рахунках в українських банках все ж запобігає їх знеціненню [12]. Незважаючи на незначну величину прибутку від річного депозиту в іноземній валюті (близько 2,3%), дохід від таких вкладень характеризується стабільністю, що може слугувати аргументом на їх користь. Оскільки дохід, який забезпечується кожним з альтернативних фінансових інструментів, можна розрахувати, це, у підсумку, створює підґрунтя для прийняття зваженого рішення.

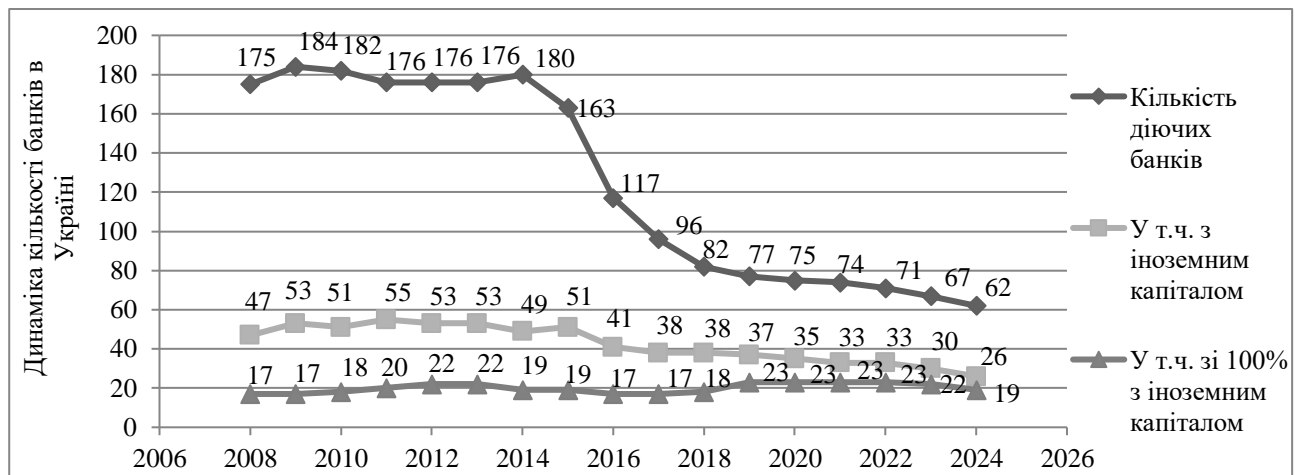

Рис. 1. Динаміка кількості банків в Україні, 2008-2024 рр. (побудовано за даними [9])

* кількість банків у 2024 році подана станом на 01.09.2024 року.

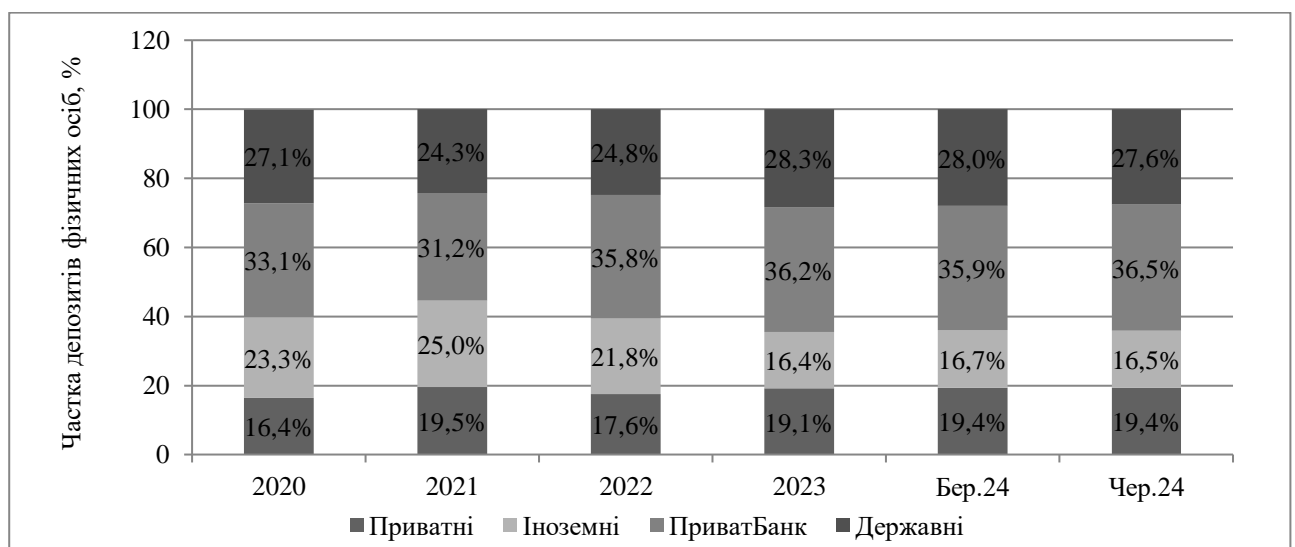

Рис. 2. Частки депозитів фізичних осіб в Україні у розрізі груп банків (побудовано на основі [10, с. 3])

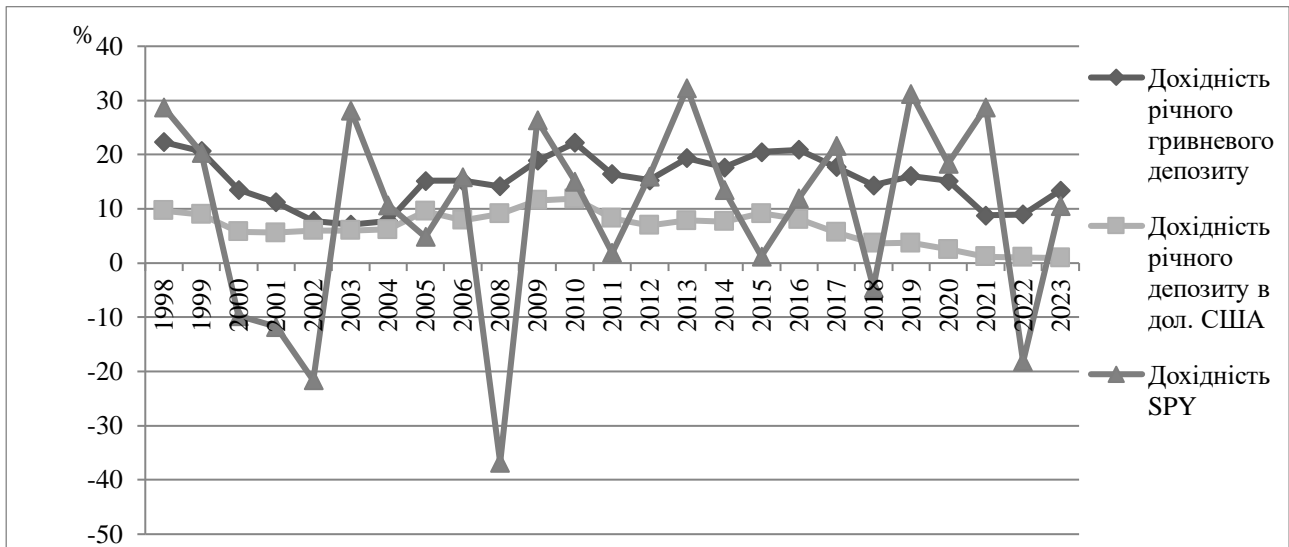

Рис. 3. Дохідність альтернативних варіантів збереження тимчасово вільних грошових коштів, 1998-2023 роки, у відсотках (побудовано за даними [13]; [14])

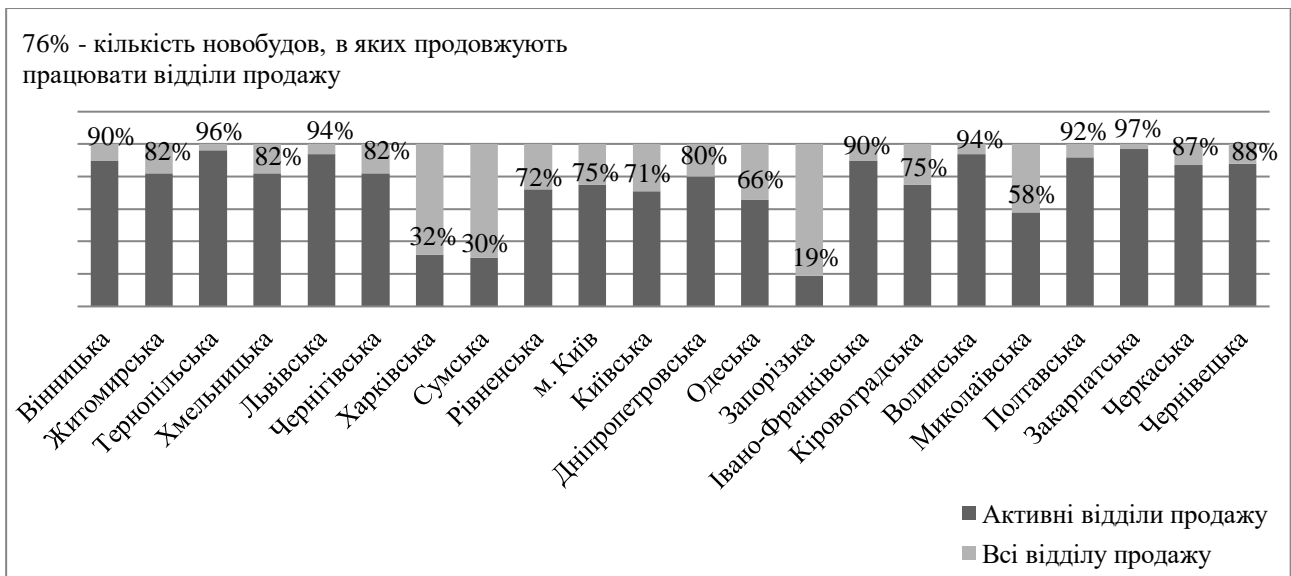

Рис. 4. Функціонуючі ріелтерські відділи новобудов в Україні у 2024 році (побудовано на основі [15])

Таблиця 1

Обсяги ОВДП в розрізі суб'єктів економіки в Україні за період 2017-2024 рр., млрд грн.

Суб'єкти економіки	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024*
НБУ	360,57	348,1	377,08	324,58	312,61	674,57	689,99	677,61
Банки	326,86	357,89	331,59	460,62	504,07	487,15	622,65	822,26
Фізичні особи	1,16	5,75	10,06	8,87	24,2	31,3	50,4	70,49
Юридичні особи	21,38	19,84	26,75	33,95	80,2	72,2	129,9	147,1
Нерезиденти	4,8	6,38	106,34	75,28	91,43	57,55	44,08	23,28
Територіальні громади	-	-	-	-	-	1,02	2,03	0,77

Джерело: [18].

*Статистичні дані щодо обсягів ОВДП у розрізі суб'єктів економіки подані станом на 01.11.2024 року.

На рис. 3 відображена динаміка дохідності альтернативних інструментів збереження заощаджень у вигляді гривневих та доларових

депозитів (побудована за офіційними даними НБУ щодо відсоткових ставок за депозитами як у національній валюті, так і доларах США), а

також інвестицій у SPY за період 1998-2023 рр., з урахуванням початкової суми вкладень у розмірі 10 тис. дол. США [12].

Виходячи з даних рис. 3, за досліджуваний період різні фінансові інструменти демонстрували кращу дохідність у різні роки, зокрема, у 2018 р. – депозит в національній валюті, тоді як у 2021 р. – інвестиції у цінні папери.

Починаючи з другої половини 2023 р. й впродовж 2024 р. в Україні спостерігається підвищення попиту та пропозиції на ринку нерухомості. На даний ринок впливає низка чинників, зокрема, війна, економічна ситуація в країні, платоспроможність покупців чи орендарів, перехід НБУ до режиму плаваючого валютного курсу тощо, внаслідок чого ринок нерухомості функціонує у доволі складних умовах. Попри це у 2024 році в Україні здано в експлуатацію 182 новобудови, з-поміж яких 21 у м. Києві [15]. Підтвердженням підвищення ділової активності на ринку нерухомості слугує той факт, що ще у квітні 2024 р. в Україні працювали 76% відділів продажу квартир, причому найвищі значення цього показника спостерігались у Закарпатській (97%), Тернопільській (96%), Львівській (94%) та Волинській (94%) областях (рис. 4).

Альтернативою депозитному ринку є ринок облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП), який в Україні досить стрімко розвивається. Інтерес до ОВДП зумовлений тим, що вони є державними цінними паперами, які слугують підтвердженням зобов'язань щодо обов'язкового відшкодування пред'явникам цих облігацій їх номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення [16]. Зокрема, у 2023 р. уряд розмістив однорічні ОВДП під 18,5% річних. Враховуючи, що на відміну від депозитів дохід від ОВДП не оподатковується, цей вид інвестицій забезпечив дохідність, яка у понад 3,5 рази перевищила рівень інфляції. На початку 2024 року дохідність річних гривневих ОВДП становила 16,8%, що, за оцінками експертів, перевищувало інфляцію на 6,5-7% [17]. У таблиці 1 наведено обсяги ОВДП у власності суб'єктів економіки в Україні у 2017-листопаді 2024 років.

Як бачимо з табл. 1, обсяги ОВДП у розрізі суб'єктів економіки упродовж досліджуваного періоду демонстрували коливання, репрезентуючи певне зниження попиту з боку

фізичних осіб та нерезидентів у 2019-2020 рр., що ймовірно зумовлено пандемією Covid-2019. Аналіз трендів на ринку ОВДП в Україні в розрізі попиту з боку НБУ, комерційних банків, фізичних та юридичних осіб за період 2017-2024 рр. загалом дозволяє зробити висновок щодо позитивної його динаміки, що зумовлено, на нашу думку, вищим рівнем дохідності даного фінансового інструменту та безпечності такого виду вкладень грошових коштів (рис. 5).

Під час війни в Україні загострюється необхідність пошуку альтернативних варіантів залучення фінансових ресурсів, які б сприяли поповненню державного бюджету для підтримки армії, економіки та протидії рф. Одним із таких варіантів є випуск військових облігацій, як специфічного різновиду ОВДП, кошти від продажу яких спрямовуються на фінансування оборонних та соціальних потреб держави. Виплата доходів, як і погашення коштів, отриманих за позику, здійснюються за допомогою інтервенцій НБУ. Сприятливим чинником на боці попиту на військові облігації для фізичних осіб є відсутність оподаткування доходів від такого виду інвестування. Придбання військових облігацій не лише демонструє підтримку ЗСУ, а й готовність відстоювати незалежність і територіальну цілісність України.

Популярність такої форми зберігання заощаджень для населення, як валюта, також не варто недооцінювати. Громадяни доволі прискіпливо стежать за курсами валют у банках та обмінних пунктах і за будь-якої стресової ситуації вдаються до купівлі чи продажу іноземної валюти, намагаючись отримати вигоду на курсовій різниці. Останнє є доволі складним завданням, оскільки курси змінюються під впливом різних чинників, часто психологічних, а тому спрогнозувати їх не просто.

За оцінками експертів, у 2013-2023 роках світовий ринок криптовалют отримав 331 мільярд доларів США реальних коштів. Це призвело до зростання капіталізації на 1,2 трлн доларів США наприкінці червня 2023 року та на 2,2 трлн доларів США у піковий 2022 рік [19]. Ринок криптоактивів є досить специфічним, оскільки передбачає надходження коштів через прямий та непрямий канали, які експерти аналізують за допомогою відповідних індикаторів. Зокрема, прямий канал передбачає прямі інвестиції у вигляді:

венчурних інвестицій у криптопроекти; публічних розміщень токенів ICO, IDO, IEO; інвестицій у криптопродукти через традиційні фінанси (вкладення інституційних та індивідуальних інвесторів в ETPs, включаючи інвестиційні трасти та фонди криптовалютних ф'ючерсів); інвестицій у стейблкоіни. Непрямий канал відображає прибуток майнерів за підтвердження блоків ланцюжків BTC та ETH (до вересня 2022 року) та чистий приплив коштів на криптобіржі, що опосередковано враховує активізацію коштів інвесторів і впливає на ринок р2р переказів [19]. Додатковий особистий дохід українських домогосподарств від інвестицій в

криптовалюти може становити до 22% від загального доходу [19]. За період 2016-2022 рр. потенційний дохід домогосподарств на ринку криптоактивів в середньому міг збільшити їх загальний дохід на 4,2%, тобто на кожні зароблені 100 дол. США прямий приріст доходу становить 4,2 дол. США. Враховуючи мультиплікатор витрат населення, який становить 1,68, кожен додатковий 1 дол. США витрат призводить до збільшення ВВП на 1,68 дол. США [19]. На рис. 6 відображена динаміка доходів домогосподарств від вкладень в криптовалюту та загальних їх доходів у ВВП за період 2016-2022 рр.

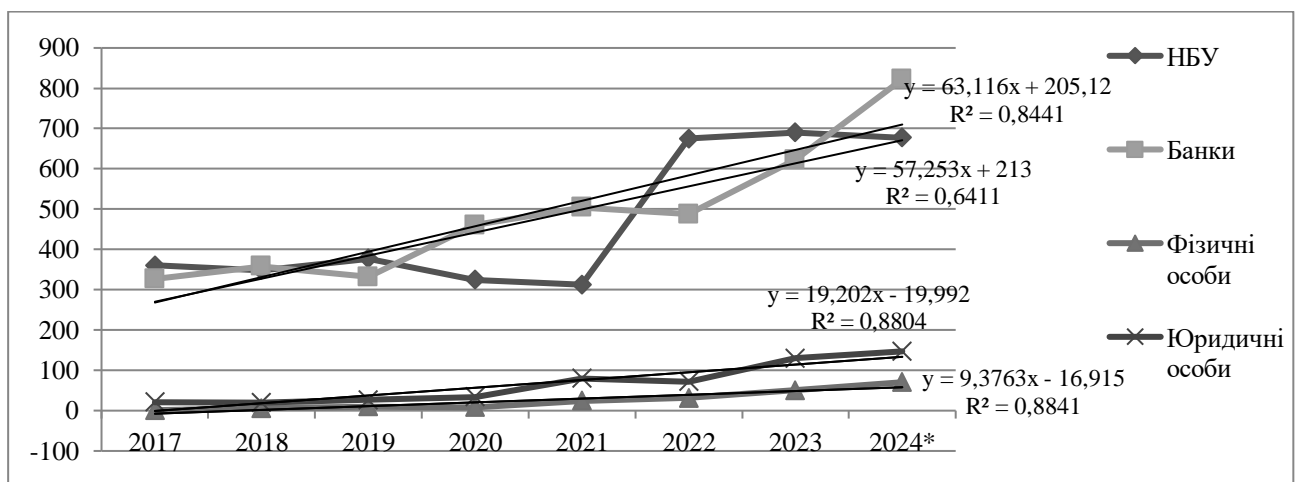

Рис. 5. Тренди вітчизняного ринку ОВДП в розрізі деяких суб'єктів економіки (побудовано на основі [18])
* статистичні дані подані станом на 01.11.2024 року.

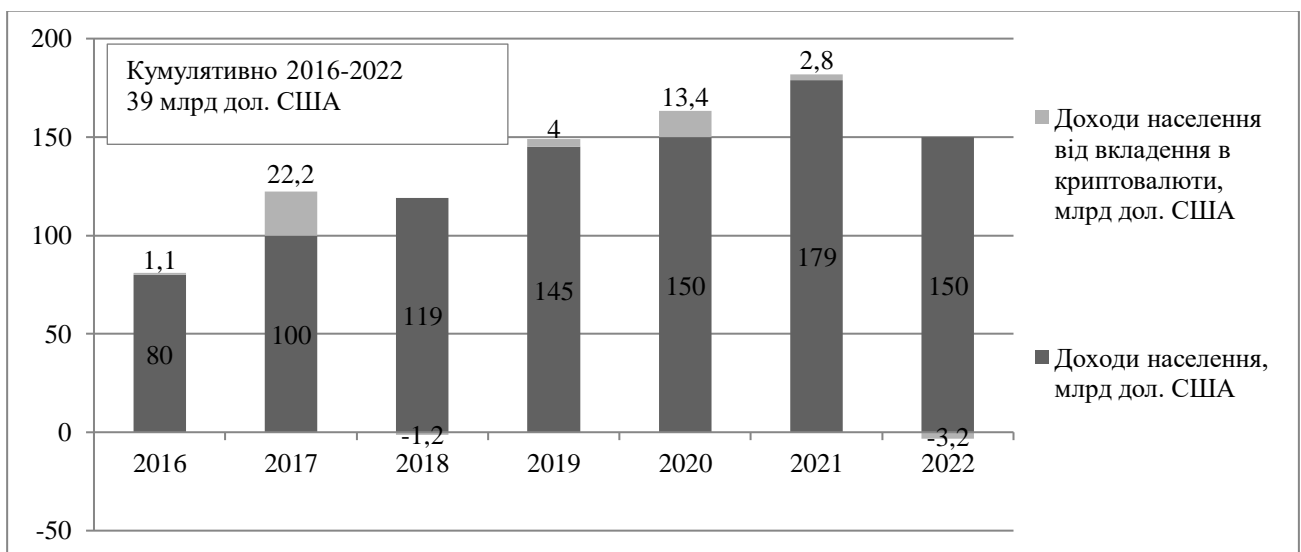

Рис. 6. Доходи від вкладень в криптовалюту та загальні доходи домогосподарств у ВВП, млрд дол. США (побудовано на основі [19])

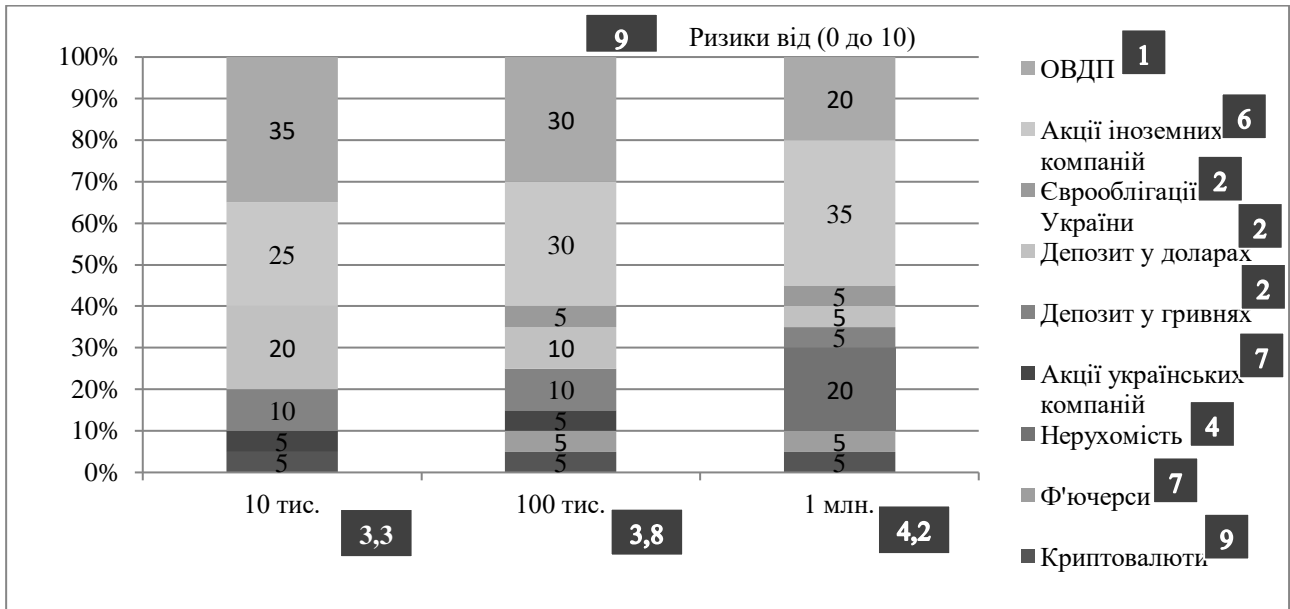

Рис. 7. Консенсусні показники вкладень коштів станом на кінець 2023 року (побудовано на основі [21])

Більшість країн світу сьогодні перебувають на етапі формування нормативно-правової бази функціонування ринку криптоактивів та інтенсивної міжнародної конкуренції за податкові надходження від останніх. Незважаючи на високий рівень розвитку криптоіндустрії в Україні, починаючи від розробки провідних продуктів до зростання популярності серед домогосподарств та обсягів майнінгу, країна останніми роками втрачає позиції внаслідок відсутності адекватного механізму законодавчого регулювання ринку криптоактивів. Саме через це за період 2016-2022 рр. Україна втратила значні обсяги прямих доходів та податкових надходжень: 48,8 млрд дол. США ВВП та 4 млрд дол. США податкових надходжень, що в щорічному вимірі становить 7,0 млрд дол. США та 0,6 млрд дол. США відповідно [19].

Війна в Україні суттєво змінила підходи до вибору варіантів збереження коштів, зокрема, на користь активів, які характеризуються найменшим ступенем ризику. Якщо 2021 рік віддзеркалював тренд щодо депозитів у національній валюті та ОВДП, то з початком повномасштабного вторгнення росії на територію України спостерігалось зміщення збереження коштів на користь іноземної валюти [20]. Вкрай ризиковими під час війни є інвестиції в комерційну чи житлову нерухомість, на відміну від вкладення коштів у земельні паї, ціна яких найімовірніше зросте після здобуття Україною перемоги. На вартість таких активів також має вплинути потенційний

вступ України до ЄС [20]. Диверсифікацію активів доцільно здійснювати, опираючись на аналітичні оцінки фахівців та виходячи з наявної суми тимчасово вільних коштів. Якщо останні невеликі, то актив потрібно обирати найменш ризиковий. На думку вітчизняних експертів, у інвестиційний портфель загалом варто включати: ОВДП (20-35%), акції іноземних компаній (35%-25%), доларові депозити (5-20%), депозити в національній валюті (5-10%), активи з високим ступенем ризику, наприклад, криптовалюта, акції українських компаній, ф'ючерси тощо (5%) [20]. Водночас, виходячи з аналітичних оцінок ІСУ, Eavex Capital, Адамант та ІГ Універ, варіанти вкладень коштів громадян України могли б включати ОВДП, акції іноземних компаній, єврооблігації України, депозити у національній валюті та у доларах США, акції українських компаній, нерухомість, ф'ючерси та криптовалюти (рис. 7).

Якщо за відправну точку при прийнятті рішень щодо збереження заощаджень обирати рівень інфляції, то, скажімо, у 2023 р. дохідність таких фінансових інструментів як гривневі та валютні ОВДП, а також депозити у гривні перевищували рівень інфляції відповідно у 3,6, 1,1 та 2,2 рази, водночас, придбання нерухомості у столиці та земельних ділянок – у 2,7 та 2,0 рази [17]. Необхідно розуміти, що ці результати не обов'язково повторюватимуться у майбутньому, внаслідок, зокрема, прискорення темпів зростання цін.

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Виходячи з результатів проведеного нами дослідження, можна, насамперед, дійти висновку, що український депозитний ринок віддзеркалює модель монополістичної конкуренції, відносно якої немає необхідності вживати заходів щодо злиттів. Підтвердженням цього висновку слугує проведений нами аналіз динаміки кількості банків в Україні за останніх 17 років, починаючи з кризи 2008 року й дотепер, а також динаміки частки депозитів фізичних осіб у розрізі груп банків впродовж 2020-червня 2024 років. З огляду на те, що банківські депозити становлять вагоме джерело фінансування їх активів, підвищення ліквідності та платоспроможності, а також активізації кредитно-інвестиційної діяльності та в цілому підтримки фінансової стійкості банківської системи, вважаємо, що на українському депозитному ринку з боку банківських установ доцільно активізувати

зусилля в бік збільшення строкових депозитів, які з-поміж інших можливостей збереження коштів є відносно стійкими. В цій діяльності банки можуть вдаватися до застосування як цінових, так і нецінових важелів залучення коштів. Зокрема перші пов'язані із підвищенням відсоткової ставки за депозитами, що сприяло б збільшенню їх обсягів. Однак у випадку надлишковості ресурсів і обмеженості щодо можливостей їх розміщення банкам варто зберігати ціни депозитів на тому ж рівні, або знижувати їх. Проведене дослідження також показало, що альтернативними варіантами збереження коштів є придбання ОВДП, військових облігацій, валюти та криптоактивів, нерухомості, акцій зарубіжних та вітчизняних підприємств, які володіють як перевагами, так і певними ступенями ризику. Опиняючись в ситуації вибору, важливо співставляти ризики задля забезпечення заощаджень від втрат та підвищення можливостей збільшення їх доходності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горун М. В. Аналізування внутрішніх факторів впливу на маркетингове забезпечення формування депозитних ресурсів банків. *Ефективна економіка*. 2015. № 2. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3823> (дата звернення: 05.12.2024).
2. Еш С. М., Ляховецька В. М. Депозитна політика банків та інструменти її реалізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. № 17. С. 133-138.
3. Науменкова С. В., Міщенко В. І., Міщенко С. В. Макроекономічні аспекти оцінювання достатності капіталу банків в Україні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2017. № 2. С. 4-16.
4. Григораш Т. Ф., Мягков О. С., Воеводський Г. Ю. Облігації як інструмент залучення грошових ресурсів. *Приазовський економічний вісник*. 2019. № 3(14). С. 362-368.
5. Кудряшов В. П. Використання ОВДП в управлінні державними запозиченнями. *Фінанси України*. 2018. № 5. С. 22-40.
6. Житар М. О., Белін В. С., Оліщук О. Г. Активізація ринку облігацій внутрішньої державної позики як інструменти впливу на економіку України. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 67-71.
7. Муравський О. Основні тенденції розвитку ринку криптовалют. 2018. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/34728> (дата звернення: 07.12.2024).
8. Мельник Р. Ринок нерухомості під час війни: нові реалії, виклики та відродження. *Економічна правда*. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/11/686917/> (дата звернення: 10.11.2024).
9. Кількість банків в Україні (2008-2024). Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/> (дата звернення: 10.11.2024).
10. НБУ. Огляд банківського сектору. Серпень 2024. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2024-08.pdf?v=8 (дата звернення: 10.11.2024).
11. Дацюк Р. Депозити втрачають пріоритет: як змінюються фінансові звички українців. *Український капітал*. 13.12.2021. URL: <https://ucap.io/depozyty-vtrachayut-priorytet-yak-zminyuyutsya-finansovi-zvychky-ukrayincziv/> (дата звернення 10.11.2024).
12. НБУ. Огляд банківського сектору, лютий 2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2022-02.pdf?v=4 (дата звернення: 10.11.2024).

13. Наглядова статистика НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 05.12.2024).
14. Tools for Better Investors. URL: <https://www.portfoliovisualizer.com/> (дата звернення: 05.12.2024).
15. Новобудови чи вторинка. Як війна змінила ринок нерухомості в Україні. Результати дослідження стану ринку нерухомості у квітні 2024 року аналітичного центру українського маркетплейсу DIM.RIA. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/consmarket/analiz-rinku-neruhomosti-v-ukrajini-propoziciya-popit-zmina-vartosti-50416783.html> (дата звернення: 10.11.2024).
16. Облігації внутрішньої державної позики. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/bonds/> (дата звернення 10.11.2024).
17. Where will Ukrainians invest in 2024? VisitUkraine. URL: <https://visitukraine.today/blog/3817/where-will-ukrainians-invest-in-2024> (дата звернення 10.11.2024).
18. Обсяги ОВДП, які знаходяться в обігу. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/bonds/volumes/2024-06/> (дата звернення 10.11.2024).
19. Історія світового ринку криптовалюти 2016-2023 та сценарій її впровадження в Україні. Ukraine Economic Outlook. 8.11.2023. URL: <https://www.ukraine-economic-outlook.com/uk/post/crypto-history-2016-2023-ua> (дата звернення 17.11.2024).
20. Інвестиції в Україні під час війни. Як і куди вкладати гроші підприємцям? 18.05.2023. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/investyziyi-v-ukrayini-pid-chas-vijny-yak-i-kudy-vkladaty-groschi-pidpryemczyam> (дата звернення 18.11.2024).
21. Вінокуров Я. У що було вигідно вкладати гроші минулого року і в чому їх зберігати у 2024-му, 11.01.2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/01/11/708612/> (дата звернення 21.11.2024).

REFERENCES

1. Gorun M. V. Analizuvannya vnutrishnih faktoriv vplivu na marketingove zabezpechennya formuvannya depozitnih resursiv bankiv. *Efektivna ekonomika*. 2015. № 2. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3823> (data zvernennya : 05.12.2024).
2. Esh S. M., Lyahovecka V. M. Depozitna politika bankiv ta instrumenti yiyi realizaciyi. *Naukovij visnik Mizhnarodnogo gumanitarnogo universitetu*. 2016. № 17. С. 133-138.
3. Naumenkova S. V., Mishenko V. I., Mishenko S. V. Makroekonomichni aspekti ocinyuvannya dostatnosti kapitalu bankiv v Ukraini. *Finansovo-kreditna diyalnist: problemi teorii ta praktiki*. 2017. № 2. S. 4-16.
4. Hryhorash T.F., Miahkov O.S., Voievodskiy H.Iu. Oblihatsii yak instrument zaluchennia hroshovykh resursiv. *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk*. 2019. № 3(14). S. 362-368.
5. Kudriashov V.P. Vykorystannia OVDP v upravlinni derzhavnymy zapozychenniamy. *Finansy Ukrainy*. 2018. № 5. S 22-40.
6. Zhytar M.O., Bielin V.S., Olishchuk O.H. Aktyvizatsiia rynku oblihotsii vnutrishnoi derzhavnoi pozyky yak instrumenty vplyvu na ekonomiku Ukrainy. *Ekonomika ta derzhava*. 2020. № 12. S. 67-71.
7. Muravskiy O. Osnovni tendentsii rozvytku rynku kryptovaliut. 2018. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/34728> (data zvernennia: 07.12.2024).
8. Melnyk R. Rynok nerukhomosti pid chas viiny: novi realii, vyklyky ta vidrodzhennia. *Ekonomichna pravda*. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/11/686917/> (data zvernennia: 10.11.2024).
9. Kilkist bankiv v Ukraini (2008-2024). Mінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/> (data zvernennia: 10.11.2024).
10. NBU. Ohliad bankivskoho sektoru. Serpen 2024. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2024-08.pdf?v=8 (data zvernennia: 10.11.2024).
11. Datsiuk R. Depozyty vtrachaiut priorytet: yak zminiuiutsia finansovi zvychky ukrainsiv. *Ukrainskyi kapital*. 13.12.2021. URL: <https://ucap.io/depozyty-vtrachayut-priorytet-yak-zminyuyutsya-finansovi-zvychky-ukrayinciv/> (data zvernennia 10.11.2024).
12. NBU. Ohliad bankivskoho sektoru, liutyi 2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2022-02.pdf?v=4 (data zvernennia: 10.11.2024).
13. Nahliadova statystyka NBU. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (data zvernennia: 05.12.2024).
14. Tools for Better Investors. URL: <https://www.portfoliovisualizer.com/> (data zvernennia: 05.12.2024).
15. Novobudovy chy vtorynka. Yak viina zminyala rynek nerukhomosti v Ukraini. Rezultaty doslidzhennia stanu rynku nerukhomosti u kvitni 2024 roku analitychnoho tsentru ukrainskoho marketpleisu DIM.RIA. URL:

<https://biz.nv.ua/ukr/consmarket/analiz-rinku-neruhomosti-v-ukrajini-propoziciya-popit-zmina-vartosti-50416783.html> (data zvernennia: 10.11.2024).

16. Oblihatsii vnutrishnoi derzhavnoi pozyky. Minfin. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/bonds/> (data zvernennia 10.11.2024).

17. Where will Ukrainians invest in 2024? VisitUkraine. URL: <https://visitukraine.today/blog/3817/where-will-ukrainians-invest-in-2024> (data zvernennia 10.11.2024).

18. Obsiah OVDP, yaki znakhodiatsia v obihu. Minfin. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/bonds/volumes/2024-06/> (data zvernennia 10.11.2024).

19. Istoriia svitovoho rynku kryptovaliuty 2016-2023 ta stsenarii yii vprovadzhenia v Ukraini. Ukraine Economic Outlook. 8.11.2023. URL: <https://www.ukraine-economic-outlook.com/uk/post/crypto-history-2016-2023-ua> (data zvernennia 17.11.2024).

20. Investytsii v Ukraini pid chas viiny. Yak i kudy vkladaty hroshi pidpriemtsiam? 18.05.2023. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/investytsiyi-v-ukrayini-pid-chas-vijny-yak-i-kudy-vkladaty-groshi-pidpriyemczyam> (data zvernennia 18.11.2024).

21. Vinokurov Ya. U shcho bulo vyhidno vkladaty hroshi mynuloho roku i v chomu yikh zberihaty u 2024-mu, 11.01.2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/01/11/708612/> (data zvernennia 21.11.2024).

Abstract

SHYMANSKA Oksana, PALYVODA Volodymyr, BARANOVSKYI Yurii **Specifics of the domestic deposit market and its alternatives**

The Ukrainian deposit market could be considered efficient if the demand for deposits in all operating banks was equal and interest rates on deposits were optimal. This market would then reflect a model of unrestricted competition. However, in the course of the study, based on the analysis of official NBU data, we found that the Ukrainian deposit market represents a model of monopolistic competition, although in recent years state-owned banks have concentrated a much larger share of household deposits than private and foreign banks. To some extent, the market under study is characterised by a decline in demand for deposits, which is primarily due to a decrease in their price (interest rate). In addition, under the influence of negative factors related to the war, the spread of inflation, and many others, the role of alternative ways of saving savings, such as government bonds, stocks, cryptocurrencies, real estate, etc. is growing. In view of this, it is important not only to analyse the specifics of the deposit market in Ukraine, but also other possible options for saving money in the face of economic instability and high risks.

Key words: *deposit market, perfect competition, monopolistic competition, deposits, government bonds, military bonds, real estate market, currency, cryptocurrency, shares of foreign and Ukrainian companies.*

Стаття надійшла до редакції 15.11.2024 р.

Бібліографічний опис статті:

Шиманська О. П., Паливода В. В., Барановський Ю. С. Специфіка вітчизняного депозитного ринку та його альтернативи. *Innovation and Sustainability*. 2024. № 4. С. 139-148.

Shymanska O., Palyvoda V., Baranovskyi Y. (2024) Specifics of the domestic deposit market and its alternatives. *Innovation and Sustainability*, no. 4, pp. 139-148.

